

VIP-oppgave i Drama: Å HA DET VANSKELIG

Denne oppgaven er tiltenkt Teaterensemble i Vg1, men kan også brukes i andre dramafag (for eksempel Bevegelse), eller i dansefag. I DEL 1 jobber elevene bevisst med en av Bogart og Landaus ni [Viewpoints](#) (spatial relationship). Avhengig av gruppas evner og tid på året kan selvfølgelig flere Viewpoints brukes. Oppgaven inneholder mange forslag til refleksjonsspørsmål og noen svar. Her må det selvfølgelig være opp til den enkelte lærer hvor mye vedkommende ønsker å ta med.

Relevante læreplanmål i Teaterensemble:

- bruke ulike typer tekster i arbeid med stemmetrening og formidling.
- bruke ulike typer tekster som grunnlag for visninger.
- vise evne til å oppnå partnerkontakt.
- drøfte betydningen av samspill og samhandling på ulike arenaer i teambygging og ensembleutvikling.

DEL 1: Arbeid med ulike tekster om psykisk helse

Oppgaven tar utgangspunkt i tekstene «Denne Uro» (Vamp), «Stjernelaure døgn» (Bremnes) og «Styggen på ryggen» (OnkIP). Tekstene finnes bakerst i oppgaven. Det kan være en hjelp for elevene å sette på en tekstløs musikk i bakgrunnen mens de jobber, eventuelt eksperimentere med flere, også på visning.

- Lærer delen klassen inn i par. Parene får utdelt en av tre tekster. Sørg for at minst to par har samme tekst. I en liten klasse kan man jobbe med kun en tekst.
- Elevene skal lese teksten for hverandre i paret. Så skal de snakke litt om hva de tror teksten handler om.
- Elevene skal improvisere med kropp og bevegelse over teksten i parene uten ord. Utgangspunktet for improvisasjonene skal være partnerkontakt og eksperimentering med avstand/nærhet (spatial relationship). Når paret har funnet noen partier de er fornøyde med, repeterer de disse og setter dem sammen.
- Paret blir nå satt sammen med et eller flere andre par som har hatt samme tekst. Parene viser for hverandre. Gruppen skal nå sette sammen alt eller deler av visningen fra alle parene. Sammen lager gruppa en visning. De står fritt til å endre på noe for å inkludere flere i de ulike scenene. Fokuset skal fremdeles være avstand/nærhet.
- Til slutt skal også teksten settes på. Gruppen velger selv om de vil ha hele eller deler av teksten med. Gruppen setter seg ned og bestemmer seg for hvilke deler av teksten som er viktige og som de gjerne vil ha med, og hvor denne kan passe inn. Teksten skal fordeles mellom alle aktørene. Eksperimentér med stemmebruk, dynamikk og tempo i formidlingen av teksten. Fremdeles skal avstand/nærhet være fokus i den endelige visningen.
- Gruppen viser for hverandre.
- Lærer og klassen snakker litt om det de har sett og tekstene som har blitt formidlet. Hva tenker elevene om de følelsene som ble formidlet? Er det normalt å ha det sånn?
- De ulike tekstene kan også knyttes til ulike psykiske vansker/lidelser: «Denne uro» – angst, «Stjernelaure døgn» – depresjon, «Styggen på ryggen» – angst. Hvor går grensen mellom en plage og en lidelse? Hva skal man se etter? Hvordan kan man sette grenser for deg selv og likevel være en god venn?

Skoleprogrammet

VIP

Sammen leser klassen kapitlet “Livet går opp og ned” i elevheftet. Der står det også noe om å være en god venn for den som sliter. Lærer presiserer at det er normalt å ha det vanskelig. I teksten “Uro” sier forfatteren noe om at det som mange oppfatter som ubehagelig også kan være en drivkraft i livet. Vi trenger både det mørke og lyse. Men noen ganger går det vonde over til å bli noe langvarig som gjør hverdagen vanskelig. For eksempel hvis du er i sorg, slik det stod om i kapitlet, eller hvis du sliter psykisk.

DEL 2: Samtale om det å ha det vanskelig på skolen

I forkant kan lærer ha lest avsnittet “Hvordan forholde seg til elever som sliter” på s. 14 i “Ressurshefte for lærere”. Lærer og elever kan sammen reflektere rundt:

- Hva skjer med skolehverdagen når man sliter psykisk?
- Viktig å legge forventninger til egne prestasjoner på et realistisk nivå.
- Hvorfor er det viktig å informere skolen når du sliter eller er syk?
- Hvordan tenker dere at skolen og lærer kan tilrettelegge?

Lærer snakker med klassen om viktigheten av å gi beskjed til lærer hvis man har det vanskelig slik at lærer kan tilrettelegge skolehverdagen. Skolen er på mange måter som en arbeidsplass, og i arbeidslivet har man krav på tilrettelegging hvis man er syk slik at man kan jobbe så mye som mulig. Dette betyr ikke at man må fortelle alt til lærer hvis man ikke vil, bare det som er nødvendig for tilrettelegging.

Å be om tilrettelegging er spesielt viktig i produksjoner, for da går ikke dette bare utover deg selv men også dine medelever. Det skal ikke være sånn at elever i et gruppearbeid skal bære ansvaret for at medelever kommer seg igjennom skoledagen eller prosjektet. Slik ville det jo også vært hvis teatret var din arbeidsplass. Lærer kan for eksempel legge til rette ved å:

- Gi roller/scenetid som er overkommelig.
- Gjøre avtaler om grad av deltagelse i forhold til evne (fritak fra enkeltscener, oppgaver o.l.).
- Sette klare rammer for gruppa slik at alle vet når man er fulltallig, hvilket ansvar hver enkelt har osv.
- Hvis man er syk kan man fritas fra arbeid. Dette kan gå utover karakteren, men ofte kan det være bedre enn at man faller helt ut i løpet av produksjonen, og kanskje ikke kan få karakter.

Når man er syk eller har det tøft blir man redusert. Da må man forsøke å akseptere at man kanskje ikke klarer å få de karakterene man ønsker. Tilrettelegging kan likevel gjøre det lettere å få dette til, enn hvis man ikke søker hjelp.

- Hvordan merker man det i dramarbeidet når noen ikke har det bra?
- Hva kan hjelpe en når en ikke har det bra slik at dramatimen blir lettere å gjennomføre?

Å være i et teaterensemble er å jobbe tett på hverandre. Vi merker fort når noen ikke har det bra når vi jobber slik. Derfor er det viktig å prøve ta ansvar for seg selv og sine egne følelser, og å være ærlig når man kanskje ikke klarer å få dette til. Så er det også viktig å huske på at man «bare er et menneske», og ikke alltid klarer det man håper man skal klare.

Vi har alle ansvar for stemningen vi skaper i dramarommet. Vi skal ikke være falske, men vi kan reflektere rundt hva vi tar med oss av negativ stemning som kan påvirke de andre. Hvis man har en dårlig dag, så kan det være lurt å informere klassen om dette, uten at man nødvendigvis trenger å si så mye om hvorfor. Dette kan ofte hjelpe, og gjøre det lettere å klare timen. Man kan også ta en timeout fra øvelser man vet kan være tunge akkurat den dagen.

Tekster til bevegelsesoppgave

Denne uro

Denne uro e ein vind
som rive i seilet,
- et sting i søvnig sinn.
Denne uro e ein sti
Mot ukjent(e) landskap,
mot alt som kan gå meg forbi.
Så min uro må bli.

Denne uro e ein gnist
som tenne opp bålet
og blir ein brann te sist.
Denne uro e ein del
av liv eg har levd i.
For den som sette alt på spel,
har ein uro i sjel.

Må min uro holda stand
som vind, som bål og brann.
I alt eg har av tilmålt tid:
La min uro forbli.

- Ingvar Hovland

Stjernelause døgn

Det e ondt å være våken i de stjerneløse døgn
Det e time for erkjennelse av sannhet og av løgn
Det e ingen som kan komme, det e ingen som kan se
Det e du og du aleina som ska enda lenger ned

Skoleprogrammet

VIP

Det e time for ei messe over svake øyeblikk
Det e lyd av stort orkester, men ikkje av musikk
Det du høre e det ropet som va innestengt et sted
Fra det du aldri kommer over, det som bare tar dæ ned

Og du får ikkje forsvarer, og du får ikkje forlik
Du e nådeløs som dommer over dine egne svik
Og du dømmes evig uro og umulig rastløshet
Sånn at du og du aleina kommer enda lenger ned

Over djupet heng ei klokke, den kan ligne på et skall
Men den går og går I mørket, uten visera og tall
Uforstyrrelig i mørket, uten følge, uten stans
Gjennom tima og sekunder, som om djupet ikkje fanns

Og den har ikkje nå hjerte, men du høre hjerteslag
Der den banke sæ igjennom, rolig videre mot dag
I begynnelsen va dagen og en åpen horisont
La det nu bli lys igjen! Sjøl om det gjør ondt

- Kari Bremnes

Styggen på ryggen

Hun ska'kke se meg når jeg er nedfor
Alle gardiner er der for å bli trekt for
Føler meg som flere folk enn Eckbo
I søkelyset, hater å bli sett på
Hver dag er bare nerver og drama
Men løper fortsatt foran kamera, veiver med arma
Noen greier jeg angrer på, er den greia her karma?
For mannen oppå skulder'n min er jævlig forbanna
Tyner og tyder meg han der Styggen på ryggen
Hvisker inn i øret hvem som styrer den giggen
Kan'ke gjøre annet enn å høre på Styggen
Der han jobber for å ødelegge kidden
Fuck
Ta'kke en telefon, rører ikke post
Ikke prøv å ringe på, døra mi er låst
Hopper snart i sjøen, det herre blir for grovt
Alt jeg har er tid, men det leger ingen sår

Refreng:

Skoleprogrammet

VIP

Føles som jeg er i helvete
Styggen på ryggen har blitt en av mine nærmeste
På skulderen min og minner meg på
Hvor jævla skeis det herre livet mitt går
Er det rart jeg er redd
Når Styggen på ryggen er han jeg prater med mest?
Oppå skulder'n min og sier at jeg kommer ingen vei her i livet

Som om ikke det er byrde nok å bære
Oppå ryggen er en spydig liten jævel
Forteller meg jeg er langt ifra den fyren jeg sku være
Burde titte ned i løpet på geværet
Noen leksjoner i livet jeg burde lære
Som meg og andre folk kan'kke dele atmosfære
Styggen på ryggen, men har noe fælere i gjerdet
Du er anbefalt å ikke være nære
Angsten er så motherfucking ekte
Alt jeg kan å få på alle drågene og drikke
Alle fucking anklager, alt jeg kan å nekte
Styggen på ryggen, han sørger for at jeg blir brekt ned
Mareritta mine er så ekte og så ekle
Starter alle dager i et badekar av svette
Mine venner ikke se meg no' mere
Min egen djevel vil'kke se meg levere
Så

[Refreng]

Kommer ingen vei her i livet
Kommer ingen vei her i livet
Kommer ingen vei her i livet
Kommer ingen vei
Kommer ingen vei her i livet
Kommer ingen vei her i livet
Kommer ingen vei her i livet
OnkIP, du kommer ikke herfra i live

(Pål Tøien (OnkIP), fra albumet *Slekta II*, Universal Music 2014)

Skoleprogrammet

VIP